

PROVINCIE EN GROOT-HERTOGDOM LUXEMBURG

Gedwarsbalkt van zilver en blauw van tien stukken, over alles heen een dubbelstaartige leeuw van keel, getongd, genageld en gekroond van goud.

Siegfried, bezitter van belangrijke goederen in de Ardennen, verkreeg in 963, door ruiling met den abt Wicker van Trier, den burcht « Lützelburg » (Luciliburgum). Om dezen burcht, die reeds in de IIIe eeuw een Romeinsche sterkte was, ontstond de stad, die er tevens haar naam aan ontleende. Het gebied van Siegfried's opvolgers, die zich graven van Luxemburg noemden, strekte zich in den beginne over het stadje en de omstreken uit. Maar gaandeweg breidde het zich uit en omvatte tenslotte ongeveer al het land dat thans het Groot-Hertogdom en de Belgische provincie Luxemburg vormt, benevens een strook ten Zuiden ervan, die thans in het bezit van Frankrijk is.

Met het overlijden van Koenraad II van Luxemburg in 1136, sterft deze dynastie in mannelijke lijn uit en komt het graafschap aan Koenraad's neef, Hendrik den Blinden, zoon van Ermesinde van Luxemburg en Godfried van Namen. Deze Hendrik, de vierde graaf van dien naam in Luxemburg, volgde in 1139 tevens zijn vader in Namen op, waardoor dus het Namen-Luxemburgsche Huis tot stand kwam. Na zijn overlijden in 1196 werd hij in Luxemburg opgevolgd door zijn eenige dochter Ermesinde. Deze was eerst gehuwd met Thibaut van Bar en later met den weduenaar Walram, hertog van Limburg en markgraaf van Aarlen. Haar zoon, Hendrik V van Luxemburg en Hendrik II van Limburg, in de geschiedenis bekend als « de Blonde », werd aldus de stichter van het Limburg-Luxemburgsche Huis en volgt zijn moeder in 1216 in Luxemburg en zijn vader in Aarlen op. Hij was het ook die het Luxemburgsche wapen aannam, bestaande uit den Limburgschen leeuw (zie het provinciewapen van Limburg), doch op een zilveren veld dat door blauwe dwarsbalken gebroken is. Zilver en blauw zijn n. l. volgens E. Gevaert, de kleuren die aan het voormalig Namen-Luxemburgsche Huis worden toegeschreven. De nakomelingen uit het eerste huwelijk zijns vaders regeerden in Limburg tot den beruchten slag bij Woeringen in 1288. (Zie het geschiedkundig overzicht der provincie Limburg).

Onder zijn kleinzoon, Hendrik VII, breekt voor het geslacht de periode van groote macht aan, als deze in 1308 te Aken tot Duitsch Keizer gekroond wordt. Als zoodanig is hij als de zevende vorst van dien naam, de stichter van het Luxemburgsche Huis der Duitsche keizers, terwijl door het eerste huwelijk van zijn zoon Jan (1310-1346) met Elisabeth van Boheme, ook dit koninkrijk aan het Luxemburgsche Huis kwam. Diens oudste zoon en opvolger, Karel I (1346-1352), als Keizer van Duitschland en Koning van Boheme, de vierde van dien naam, verhiel het graafschap Luxemburg tot hertogdom.

Karel's zoon, Wenceslas II (1383-1419), die hem na zijn broeder Wenceslas I in Luxemburg opvolgde, gaf het hertogdom als onderpand voor een toegezegden bruid-

schat aan zijn nicht Elizabeth van Görlitz, eerst gehuwd met Antonie van Burgondië, hertog van Brabant, later met Jan van Beieren. Daar deze beide huwelijken kinderloos bleven, maar vooral omdat de pandvrouw in conflict kwam met de Luxemburgers, die van dit regentschap niets moesten hebben en Willem III, Markgraaf van Meissen, tot hertog verkozen, verkocht zij al haar rechten op Luxemburg aan den Hertog van Burgondië, Philips den Goeden. Deze verdreef graaf Willem en aldus werd ook Luxemburg in 1444 een deel van het Burgondische gebied, ofschoon Philips eerst na Elizabeth's dood in 1451 den titel van Hertog van Luxemburg aannam. Intusschen echter noemde Wenceslas' broeder en opvolger, Sigismund (1419-1437), de laatste Deutsche keizer uit het Luxemburgsche Huis en Koning van Boheme en Hongarije, zich ook Hertog van Luxemburg, evenals zijn schoonzoon en opvolger Albrecht II, terwijl ook diens dochter Anna en Ladislaus tevergeefs aanspraak op het Hertogdom maakten.

Na den dood van Karel den Stouten kwam Luxemburg met de overige Burgondische landen, door het huwelijk van Maria van Burgondië met Maximiliaan van Oostenrijk, aan het Habsburg-Oostenrijksche Huis en toen Karel V, in 1555, ten behoeve van zijn zoon Philips II afstand van de regeering deed, aan de Spaansche monarchie; het bleef weliswaar als een deel der Burgondische landen bij het Deutsche rijk.

In 1659, bij den Vrede der Pyreneeën, moest Spanje een deel aan Frankrijk afstaan en in 1713, bij den Vrede van Utrecht, kwam het hertogdom, met uitzondering van dat deel, weer aan het Huis Habsburg. Het behoorde dan tot de Oostenrijksche Nederlanden, tot het in 1795 in handen der Franschen viel, die het in 1797 bij den Vrede van Campo-Formio, officieel in bezit kregen en onder wier bewind het het Departement der Wouden vormde.

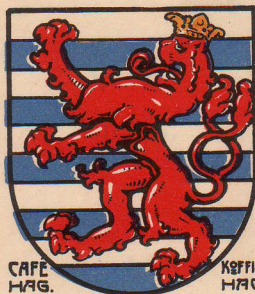
Later bepaalde het Weener Congres (1815), dat het tot Groot-Hertogdom verheven Luxemburg, deel van den Deutschen bond zou uitmaken en dat de Koning der Nederlanden, Willem I, Groothertog zou zijn, als compensatie voor het verlies van zijn Nassausche erflanden. Het land kreeg dezelfde grondwet als het Nederlandsche Koninkrijk en werd ook geheel als een provincie van dat rijk behandeld, hoewel de hoofdstad een Deutsche bondsvesting bleef. Bij het uitbreken van den Belgischen vrijheidsoorlog, schaarde Luxemburg, met uitzondering der bondsvesting, zich aan de zijde der Belgen en zond zijn algevaardigden naar het Congres te Brussel, waarna de Londensche Conferentie in 1831 het hertogdom volgens de taalgrens in tweeën splitste. Het westelijk deel met de Waalsch sprekende bevolking, werd de Belgische provincie Luxemburg, terwijl de oostelijke helft, met een Duitsch sprekende bevoiking, als Groothertogdom lid van den Deutschen bond bleef. Na het verdwijnen van dien bond, in 1866, komt het Groothertogdom volgens het verdrag van Londen (1867) als neutraal land onder garantie der mogendheden.

Na het overlijden van Groothertog Willem III, Koning der Nederlanden in 1890, kwam Adolf van Nassau aan de regeering, maar door diens hoogen leeftijd moest zijn zoon, Willem Alexander, reeds in 1902 als regent optreden en hem in 1905, na zijn overlijden, opvolgen. Helaas, ook den laatsten was het slechts korten tijd vergund het roer van het Schip van Staat in handen te houden. Met het oog op zijn slechte gezondheid en bij gebrek aan een mannelijken troonopvolger regelde hij in 1907, in overleg met de regeering, de troonopvolging zoodanig dat zijn oudste dochter Maria Adelheid (geb. 1894) aan de regeering zou komen. Hij overleed in Februari 1912, maar reeds in 1908 moest zijn echtgenoot, Maria-Anna van Braganza, het regentschap waarnemen. Den 18^{en} Juni 1912 legde de jonge Groot-hertogin den eed op de grondwet af; haar zuster Charlotte, gehuwd met Prins Felix van Bourbon-Parma, volgde haar in Januari 1919 op.

PROVINCIE LUXEMBURG

ARLON \diamond AARLEN

Province de Luxembourg
: Provincie Luxemburg :
No. 1

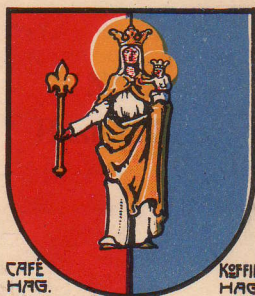

CAFE
HAG.

KOFFIE
HAG.

BASTOGNE \diamond BASTENAKEN

Province de Luxembourg
: Provincie Luxemburg :
No. 2

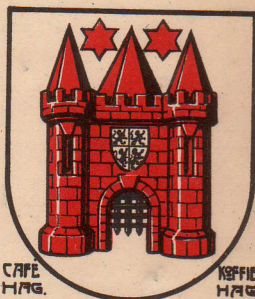

CAFE
HAG.

KOFFIE
HAG.

MARCHE

Province de Luxembourg
: Provincie Luxemburg :
No. 3

CAFE
HAG.

KOFFIE
HAG.

VIRTON

Province de Luxembourg
: Provincie Luxemburg :
No. 4

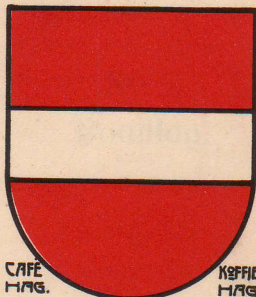

CAFE
HAG.

KOFFIE
HAG.

BOUILLON

Province de Luxembourg
: Provincie Luxemburg :
No. 5

CAFE
HAG.

KOFFIE
HAG.

NEUFCHATEAU

Province de Luxembourg
: Provincie Luxemburg :
No. 6

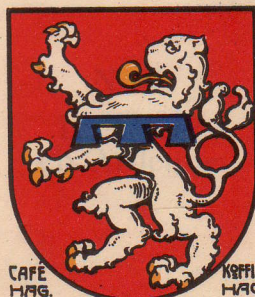

CAFE
HAG.

KOFFIE
HAG.

LA ROCHE EN ARDENNE

Province de Luxembourg
: Provincie Luxemburg :
No. 7

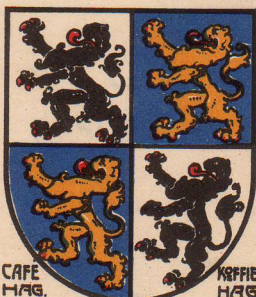

CAFE
HAG.

KOFFIE
HAG.

ST. MARD

Province de Luxembourg
: Provincie Luxemburg :
No. 8

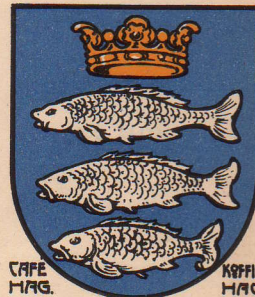

CAFE
HAG.

KOFFIE
HAG.

CHINY

Province de Luxembourg
: Provincie Luxemburg :
No. 9

CAFE
HAG.

KOFFIE
HAG.

HAG

Gaarne betuig ik hiermede dat ik koffie Hag in menig geval heb aan-
geraden en dat ik zelf nu geen andere koffie meer gebruik.

Dr R. R. te Br.

HAG

PROVINCIE LUXEMBURG

Beschrijving der Blazoenen N^{rs} 1 tot 9.

- 1 **Aarlen.** (*Arlon*). 11,605 inwoners; 509 hectaren oppervlakte.
Wapen : gedwarsbalkt van zilver en azuur van tien stukken, over alles heen een leeuw met dubbelen staart van keel, gekroond van goud.
- 2 **Bastenaken.** (*Bastogne*). 4,081 inwoners; 1,346 hectaren oppervlakte.
Wapen : gedeeld van keel en azuur, over alles heen het beeld der Heilige Maagd met het Kind, in natuurlijke kleuren.
- 3 **Marche.** 3,813 inwoners; 1,500 hectaren oppervlakte.
Wapen : in zilver een kasteel van keel, gevoegd van sabel, voorzien van een poort met valdeur, waarboven een schildje van zilver, beladen met vier omgewende leeuwen van sabel; het kasteel in het schildhoofd vergezeld van twee zespuntige sterren eveneens van keel.
- 4 **Virton.** 3,219 inwoners; 1,515 hectaren oppervlakte.
Wapen : in keel twee schuingekruiste omgekeerde, gouden pijlen, gepunt en gevederd van zilver.
- 5 **Bouillon.** 2,831 inwoners; 5,083 hectaren oppervlakte.
Wapen : in keel een dwarsbalk van zilver. Deze oude hoofdstad van het voormalige hertogdom van dien naam voert even als Leuven het blazoen der hertogen van Neder-Lotharingen. De hertogen van Bouillon waren tevens hertogen van Neder-Lotharingen, totdat Godfried van Bouillon, in 1096, zijn bezitting aan den Bisschop van Luik verkocht. (Zie ook de beschrijving van het wapen der provincie Luik.)
- 6 **Neufchâteau.** 2,491 inwoners; 838 hectaren oppervlakte.
Wapen : in zilver het beeld van St-Michiel in natuurlijke kleuren.
- 7 **La Roche en Ardenne.** 2,019 inwoners; 2,066 hectaren oppervlakte.
Wapen : in keel een leeuw van zilver met dubbelen staart, getongd en genageld van goud en over alles heen een barensteel van azuur. La Roche in de Ardennen was eertijds de hoofdstad van het vermaarde graafschap van dien naam, hetwelk in 1199 bij het verdrag van Dinant aan het Huis Luxemburg kwam. Wenceslas van Luxemburg, Keizer van Duitschland en Koning van Boheme, begaf zich met zijn hof, in September 1384, naar deze stad en bevestigde haar privilegiën die zij van zijn voorgangers ontvangen had. In 1407 begiftigde hij haar met het boven omschreven wapen. Het is de Boheemsche leeuw, maar ongekroond en gebroken door een barensteel.
- 8 **St-Mard.** 2,270 inwoners; 1,986 hectaren oppervlakte.
Wapen : gevierendeeld; 1 en 4, in zilver een leeuw van sabel, genageld en getongd van keel; 2 en 3, in azuur een leeuw van goud, genageld en getongd van keel.
- 9 **Chiny.** 728 inwoners; 3,491 hectaren oppervlakte.
Wapen : in azuur drie zwemmende visschen van zilver, in het schildhoofd vergezeld van een gouden kroon.

PROVINCIE LUXEMBURG

❖❖ **DURBUY** ❖❖
Province de Luxembourg
: Provincie Luxemburg :
No. 10

❖ **HOUFFALIZE** ❖
Province de Luxembourg
: Provincie Luxemburg :
No. 11

❖ **ST. HUBERT** ❖
Province de Luxembourg
: Provincie Luxemburg :
No. 12

Hoewel ik in den beginne eenigszins sceptisch tegenover de met koffie
HAG bereikte resultaten stond, was de uitslag verbluffend en gebruik ik
sinds geruimen tijd, tot mijne groote tevredenheid, deze koffie.

Dr B. M., te A.

PROVINCIE LUXEMBURG

Beschrijving der Blazoenen N^{rs} 10 tot 12.

- 10 **Durbuy.** 318 inwoners; 422 hectaren oppervlakte.

Wapen : in zilver vijf dwarsbalken van azuur, over alles heen een leeuw van keel. Het graafschap Durbuy, eertijds in het bezit van het geslacht van dien naam, werd in 1163 door Hendrik IV, den Blinden, graaf van Luxemburg, met alle erfleenen die hij in de graafschappen Laroche en Durbuy bezat, aan zijn zuster, Alida van Henegouwen, afgestaan. Nadat het graafschap, evenals andere domeinen, verloren was gegaan en vervolgens door Thibaut van Bar heroverd was, bleef het aan het Luxemburgsche Huis. Dit laatste, onder de zware oorlogslasten gebukt gaande en in schulden geraakt, zag zich in 1354 genoodzaakt het te verkoopen. Achtereenvolgens werd toen het graafschap bezit van verschillende geslachten waaronder ook het tegenwoordige Belgische vorstenhuis.

- 11 **Houffalize.** 1,314 inwoners; 508 hectaren oppervlakte.

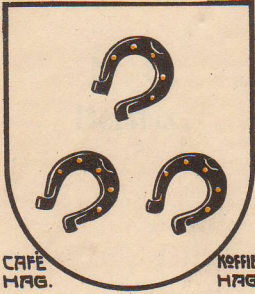
Wapen : in keel een lelie van zilver.

- 12 **Saint-Hubert.** 3,178 inwoners; 3,770 hectaren oppervlakte.

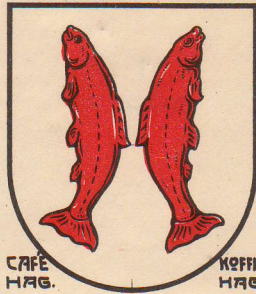
Wapen : in azuur Sint Hubertus met het hert, staande op een lossen grond, alles van goud. Het stadje Saint-Hubert ontwikkelde zich, sinds het begin der IXe eeuw in de schaduw van het klooster van Ambra. Dit klooster, dat in 687 door Sint Bérégise gesticht was, kwam na den dood van den heilige totaal in verval, maar werd door bisschop Walcand van Luik herbouwd. De plek was de bakermat van den grooten apostel der Ardennen, Sint Hubertus, die in 728 te Tervueren overleed en in de Sint-Pieterskerk te Luik begraven werd. Den 30 September 825 werd het lichaam op verzoek der kloosterlingen naar hun abdijkerk overgebracht, waarna abdij en plaats tevens den naam van den heilige verkregen. Thans is Saint-Hubert een aanzienlijke bedevaartplaats.

PROVINCIE LUXEMBURG

BERTRIX
Province de Luxembourg
: Provincie Luxemburg :
No. 13

VIELSALM
Province de Luxembourg
: Provincie Luxemburg :
No. 14

Nr 15.

Nr 16.

Nr 17.

Nr 18.

Nr 19.

Nr 20.

Nr 21.

Niets behoeven wij te missen als wij het cultuurgif, coffeine, willen mijden, immers in de koffie HAG vinden wij een veredelde boonenkoffie wijl de onaangename bittere smaak der coffeine ontbreekt, zoodat het pittige, volle en verzadigende aroma der fijne koffie-melange des te meer naar voren treedt.

Dr. V. A., te A.

PROVINCIE LUXEMBURG

Beschrijving der Blazoenen N^{rs} 13 tot 21.

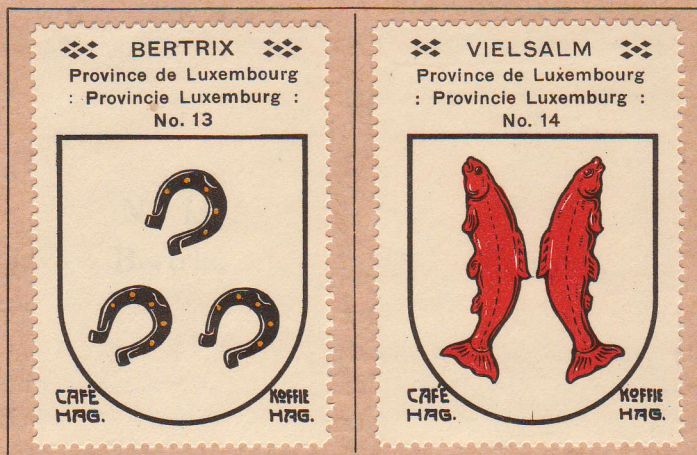
- 13 **Bertrix.** 3.772 inwoners; 4.186 hectaren oppervlakte.

Wapen : in zilver drie schuinlinks geplaatste hoefijzers van een ezel van sabel, geplaatst 1 en 2 en genageld van goud. Onder het oude regime was de heerlijkheid Bertrix een « terre franche » (vrij landgoed), samengesteld uit de drie dorpen Burhaimont, Renaumont en Bohaimont. Het had ook drie heeren, en wel : de Hertog van Bouillon, de Graaf van Löwenstein-Rochefort en de Abt van Sint-Hubertus, die door hun ambtenaren, gezamenlijk het bestuur lieten uitoefenen. Maria Theresia (1740-1780), Vorstin van de Oostenrijksche landen, Milaan en de Zuidelijke Nederlanden, maakte aan dezen gang van zaken een einde door Bertrix met haar Hertogdom Luxemburg te vereenigen. Voordien hadden de Oostenrijksche- en Spaansche pogingen tot ingrijpen steeds gefaald door het verzet der burgers van Bertrix, die daarbij den naam van « grauwtjes » (baudets) hadden aangenomen, een scheldnaam, hun door een hoogen Oostenrijkschen functionaris gegeven. De drie ezelshoefijzers in het gemeentewapen symboliseeren dezen volkswil der burgers van Bertrix.

- 14 **Vielsalm.** 3.456 inwoners; 2.849 hectaren oppervlakte.

Wapen : in zilver twee afgewende zalmen van keel. Het is het blazoen van het overoude Graafschap Salm, waarvan Vielsalm de hoofdstad was. Dit graafschap was een stichting van Herman I van Salm, den Duitschen tegenkoning van Hendrik IV (1080-1088) en broeder van Graaf Koenraad I van Luxemburg (1050-1096). Toch komt de naam al voor bij de verdeeling van Lotharingen in het midden der IXe eeuw, als « Pagus Salme », terwijl als eerste graaf Wilderick (± 900) genoemd wordt. Het kasteel « Salm », waarvan de ruïnes nog aanwezig zijn, vinden we reeds in de IXe eeuw vermeld. Vermoedelijk was het oorspronkelijk een Romeinsch « Castellum »

PROVINCIE LUXEMBURG

- 13 **Bertrix.** 3.772 inwoners; 4.186 hectaren oppervlakte.

Wapen : in zilver drie schuinlinks geplaatste hoefijzers van een ezels van sabel, geplaatst 1 en 2 en genageld van goud. Onder het oude regime was de heerlijkheid Bertrix een « terre franche » (vrij landgoed), samengesteld uit de drie dorpen Burhaimont, Renaumont en Bohaimont. Het had ook drie heeren, en wel : de Hertog van Bouillon, de Graaf van Löwenstein-Rochefort en de Abt van Sint-Hubertus, die door hun ambtenaren, gezamenlijk het bestuur lieten uitoefenen. Maria Theresia (1740-1780), Vorstin van de Oostenrijksche landen, Milaan en de Zuidelijke Nederlanden, maakte aan dezen gang van zaken een einde door Bertrix met haar Hertogdom Luxemburg te vereenigen. Voordien hadden de Oostenrijksche- en Spaansche pogingen tot ingrijpen steeds gefaald door het verzet der burgers van Bertrix, die daarbij den naam van « grauwtjes » (baudets) hadden aangenomen, een scheldnaam, hun door een hoogen Oostenrijkschen functionaris gegeven. De drie ezels hoefijzers in het gemeentewapen symboliseeren dezen volkswil der burgers van Bertrix.

- 14 **Vielsalm.** 3.456 inwoners; 2.849 hectaren oppervlakte.

Wapen : in zilver twee afgewende zalmen van keel. Het is het blaazen van het overoude Graafschap Salm, waarvan Vielsalm de hoofdstad was. Dit graafschap was een stichting van Herman I van Salm, den Duitschen tegenkoning van Hendrik IV (1080-1088) en broeder van Graaf Koenraad I van Luxemburg (1050-1096). Toch komt de naam al voor bij de verdeling van Lotharingen in het midden der IXe eeuw, als « Pagus Salme », terwijl als eerste graaf Wilderick (omstreeks 900) genoemd wordt. Het kasteel « Salm » waarvan de ruïnes nog aanwezig zijn, vinden we reeds in de IXe eeuw vermeld. Vermoedelijk was het oorspronkelijk een Romeinsch « Castellum ».

Niets behoeven wij te missen als wij het cultuurgif, coffeïne, willen mijden, immers in de koffie HAG vinden wij een veredelde boenenkoffie wijl de onaangename bittere smaak der coffeïne ontbreekt, zoodat het pittige, volle en verzadigende aroma der fijne koffie-melange des te meer naar voren treedt.

Dr. V. A. te A.